

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
INFRASTRUKTÚRA**

Időszak:

2013. február

Dátum:

2013. március 22.

SZÁZADVÉG
ALOZTATVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNKA- ÉS TANULMÁNY- ÉRTÉKELÉSI KÖZPONT ZRT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1 Monitoring	3
2.1 Hitelezési körkép	3
2.1.1 Lakossági szegmens	3
2.1.2 Vállalati szegmens	11
2.1.3 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés	15
2.1.4 A bankszektor jövedelmezősége	17

Vezetői összefoglaló

A legfrissebb, januári adatok arról tanúskodnak, hogy a lakossági szegmens mérlegalkalmazkodása még nem állt meg. A szezonális hatásoktól tisztított adatok szerint **devizában nettó 30 milliárd forintot törlesztettek a háztartások, forintban pedig 2 milliárd forinttal haladta meg a hiteltörlesztés a hitelfelvételt.** Az újonnan nyújtott lakáscélú hitelek szezonálisan igazított bruttó értéke (9,8 milliárd) bár mutatott némi növekedést, de továbbra is alacsony a korábbi évek számaihoz viszonyítva. Az MNB hitelezési felmérése szerint 2012 utolsó negyedében a bankok többségénél enyhültek a hitelezési kondíciók, ami a hitelkínálat bővülésével egyenértékű. **Az újonnan kihelyezett hitelek mennyisége azonban a már harmadik negyedéve folyamatosan lazuló feltételek ellenére nem bővült érdemben, amiből erős keresleti korlátok fennállására következtethetünk.**

A tavalyi harmadik negyedévi javulást követően az utolsó három hónapban **ismét romlott a nemfizető hitelek** (non performing loans, NPL) **aránya** a háztartási szegmensben. Az év végén így a teljes lakossági portfóliónak 16,3 százaléka volt több mint három hónapos késedelemben. Közvélemény-kutatásunk keretében megkérdeztük a lakosságot arról, hogy véleményük szerint javította-e az árfolyamrögzítés illetve a végtörlesztés a hiteladósok helyzetét. A válaszadók 37 százaléka szerint egyik intézkedés sem okozta a devizaadósok helyzetének javulását. Az árfolyamgát pozitív hatásával a megkérdezettek 42 százaléka értett egyet, a végtörlesztés hatását a megkérdezettek 38 százaléka értékelte kedvezőnek.

A kedvezőtlen gazdasági kilátások továbbra is a vállalati hitelezés gátját képezik. **A vállalatok** így összességében ismét nettó hiteltörlesztői pozícióban voltak januárban. A szezonálisan kiigazított adatok szerint **forintban nettó 20 milliárd forintnak megfelelő hitelt törlesztettek, míg devizában 8 milliárd forinttal vettek fel több hitelt, mint amennyit visszafizettek.** Eltekintve a folyószámlahitelektől 137 milliárd forint összegű forinthatelt, és 139 milliárd forintnak megfelelő euró alapú hitelt helyeztek ki a bankok, ami a forintban nyújtott hitelek esetén visszaesést, az euróban nyújtott hitelek esetén érdemi bővülést jelent. **A vállalati hiteleket tekintve jelentős mértékű kamatcsökkenésnek lehetünk tanúi,** amiben az alapkamat mérséklődése mellett részben az is közrejátszhatott, hogy a szigorú hitelfeltételek miatt csak a kevésbé kockázatos ügyfelek jutottak hitelhez, mégpedig alacsonyabb kamatozással. Az MNB hitelezési felmérése szerint összességében **nem változtak a vállalati hitelek feltételei, amire a válság kitörése óta egy negyedév kivételével nem volt példa.** A hitelkeresletet tekintve azonban csökkenésről számolt be a bankok többsége.

A KKV számára nyújtott hitelek tranzakciója és ezzel a teljes hitelállomány is **csökkent** a tavalyi év utolsó negyedében annak ellenére, hogy a forint árfolyama közel 3 százalékkal lett gyengébb az euróval szemben az időszak folyamán. A KKV alacsony kockázatvállalási kedvét tükrözi, hogy az újonnan nyújtott hiteleken belül továbbra is a rövid lejáratú hitelek (712 milliárd) dominálnak a hosszú lejáratú hitelekkel (154 milliárd) szemben.

A nemzetközi és a hazai kockázati hangulat is romlott februárban. A globális hangulat alakulásában meghatározó az USA költségvetése körüli vita alakulása, melyet a hónap végén az olasz választások okozta bizonytalanság fokozott. A következő hónapokban a ciprusi helyzet kimenetele lehet meghatározó. Hazai cégeket is érintene a ciprusi bankbetétek megadóztatása, melyet egy hitelcsomagért cserébe követel az EU-IMF páros. Az egyszeri illeték jelentős mértékben rontaná az európai bankrendszerbe vetett bizalmat.

A nemzetközi hangulatromlás is hozzájárult ahhoz, hogy **a magyar országgkockázatot kifejező 5 éves CDS 22 bázisponttal, 313 bázispontra emelkedett február folyamán. A forint az euróval szemben 1 százalékkal, a dollárral szemben 6 százalékkal lett gyengébb 1 hónap alatt.** A hazai tényezőket tekintve a jegybankelnök kinevezése, a monetáris politikát övező bizonytalanság járulhat hozzá a befektetői megítélés romlásához. A jegybanki szakmai stáb szétesése, a szakmai hitelesség csökkenése jelentős mértékű kockázatot jelenthet.

2012-ben összesen 161 milliárd forintos veszteségről számolt be a bankszektor. A PSZÁF számításai szerint az egyes bankok helyzete nagyban eltér: a három legrosszabbul teljesítő bank összesített vesztesége 271 milliárd forintnak felelt meg. A nyereséges bankok által elért 146 milliárd forintos profit bő kétharmada pedig három bankhoz köthető. A hitelintézeti szektor többi szereplőinek eredménye kedvezőbben alakult. **A fióktelepek** a 2011-es évvel ellentétben tavaly alacsony, de **pozitív adózott eredménnyel** (0,5 milliárd forint) **zárták az évet.** **A szövetkezeti hitelintézetek pedig az előző évi nyereségük dupláját** (8,9 milliárd forint) **termelték ki tavaly,** és a korábbi néhány év eredményeit is sikerült felülmúlniuk.

1 Monitoring

2.1 Hitelezési körkép

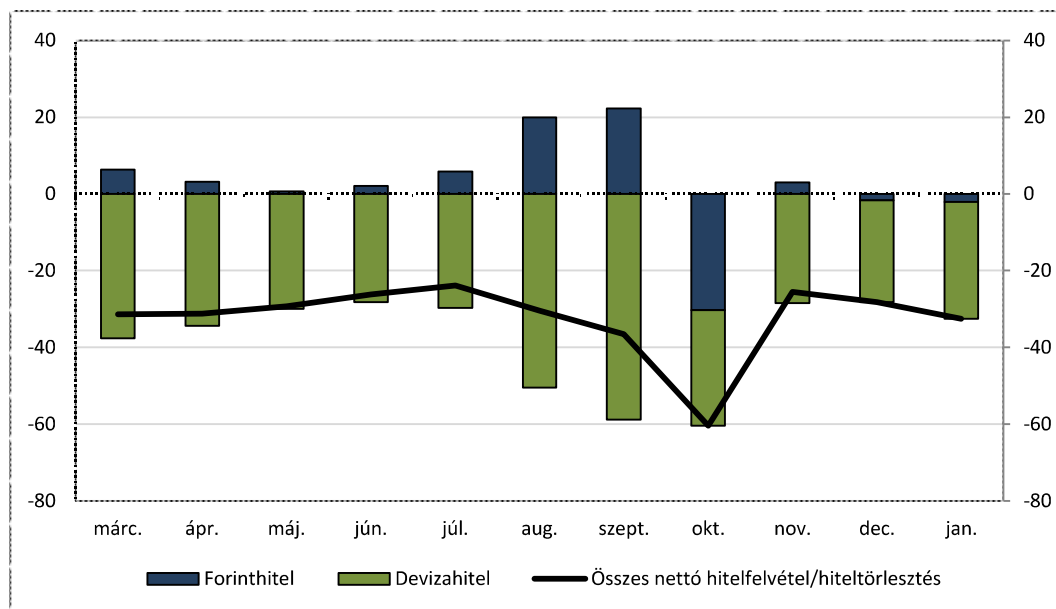
A pénzügyi intézmények tevékenységének, működési feltételeinek azért tulajdonítunk kiemelt jelentőséget ma Magyarországon, mivel a beruházásokat támogató hitelezés elmaradása visszaveti a gazdasági növekedést. **Az általános beruházási klíma továbbra is rendkívül kedvezőtlen, amiben szerepet játszanak a hitelhez jutási nehézségek, az alacsony kapacitáskihasználtság, illetve a gyenge növekedési kilátások.** A tavalyi év negyedik negyedévében éves bázison 5,6 százalékot esett a beruházások volumene. Egyes kisebb súlyú ágazatokban a beruházás zsugorodása drámai méreteket öltött: a KSH adatai szerint a pénzügyi, biztosítási tevékenység ágban például közel 60 százalékos, a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás ágban pedig 35 százalékos volt a csökkenés. Ezen ágazatok beruházási aktivitására szabályozási változások és egyes kormányzati intézkedések (pl. adóváltozások, rezsicsökkentés, bankadó fenntartása) is kedvezőtlen hatással voltak. A Központi Statisztikai Hivatal közlései alapján a nagyobb súlyú ágakban is jelentős mértékű volt a visszaesés: a kereskedelem, gépjárműjavítás (–13,5 százalék), a szállítás, raktározás (–14,9 százalék), az építőipar (–11,3 százalék), illetve az ingatlanügyek (–6,0 százalék) ágazatokban is jelentős szűkülést regisztráltak. A bizonytalan konjunkturális helyzetből fakadóan keresleti és kínálati oldalról egyaránt korlátozott a hitelezési aktivitás. **A pesszimista várakozások mind a vállalatok, mind a hitelintézetek részéről csökkentik a kockázatvállalási hajlandóságot.** A bankszektor hitelkínálatát visszafogják az őket érő növekvő veszteségek is, melyek elsősorban a hitelportfólió minőségéből és a szektort terhelő fiskális költségekből fakadnak.

2.1.1 Lakossági szegmens

A válság óta megváltozott kockázati környezet a háztartások hitelkeresletére is hatással volt. A megemelkedett törlesztési terhek és a bizonytalan jövedelmi helyzetük miatt a lakosság adósságállományának leépítését követhették nyomon 2009 végétől kezdődően. Bár az adósság túlzottan magasnak megítélt szintjéből fakadóan kedvezőnek tekinthetjük ezt a folyamatot, az ezzel együtt járó visszafogott fogyasztás ugyanakkor negatívan hat a gazdasági növekedésre. A legfrissebb, januári adatok arról tanúskodnak, hogy a lakossági szegmens mérlegalkalmazkodása még nem állt meg. A szezonális hatásoktól tisztított adatok szerint **devizában nettó 30 milliárd forintot törlesztettek a háztartások, forintban pedig 2 milliárd forinttal haladta meg a hiteltörlesztés a hitelfelvételt.** Januárban **az újonnan nyújtott lakáscélú hitelek szezonálisan igazított értéke (9,8 milliárd) bár mutatott némi növekedést, de továbbra is alacsony a korábbi évek számaihoz viszonyítva.** A lakosság hitelezés tehát a kedvezőbb hitelfeltételek, illetve a lakáscélú hitelekre vonatkozó kamattámogatás ellenére nem mutatott érdemi fellendülést. Mindeközben 28 milliárd forinttal növelték a bankoknál elhelyezett megtakarításaikat a háztartások. Az MNB havi finanszírozási statisztikái szerint emellett a befektetési jegyekhez és

hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokhoz kötődő tranzakciók növelték, a részvényeladások és a készpénzes tranzakciók csökkentették a lakosság pénzügyi eszközeit. Figyelembe véve a hiteltörlesztések mértékét is, a pénzügyi eszközök tranzakcióból fakadó növekménye a szezonális hatásokat figyelmen kívül hagyó adat szerint összesen 57 milliárd forintnak felelt meg.

1. ÁBRA: A HÁZTARTÁSOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE
(MILLIÁRD FT)¹

Forrás: MNB

A nagymértékű hiteltörlesztést ellensúlyozta a forint árfolyamának kismértékű gyengülése. A teljes hitelállomány így január folyamán nem változott érdemben. A teljes hitelállomány 5 százalékát kitevő gépjármű-finanszírozás 37 százalékkal bővült. Kismértékben nőtt a folyószámla (0,9 százalék) és az egyéb hitelek (2 százalék) állománya is. Csökkent ugyanakkor a szabad felhasználású jelzáloghitelek (2,4 százalék), a személyi hitelek (1,7 százalék), valamint a lakáscélú hitelek (1,3 százalék) állománya.

1. A LAKOSSÁGI HITELÁLLOMÁNY MÉRTÉKE (MILLIÁRD FORINT) ÉS VÁLTOZÁSA HITELTÍPUSOK SZERINT

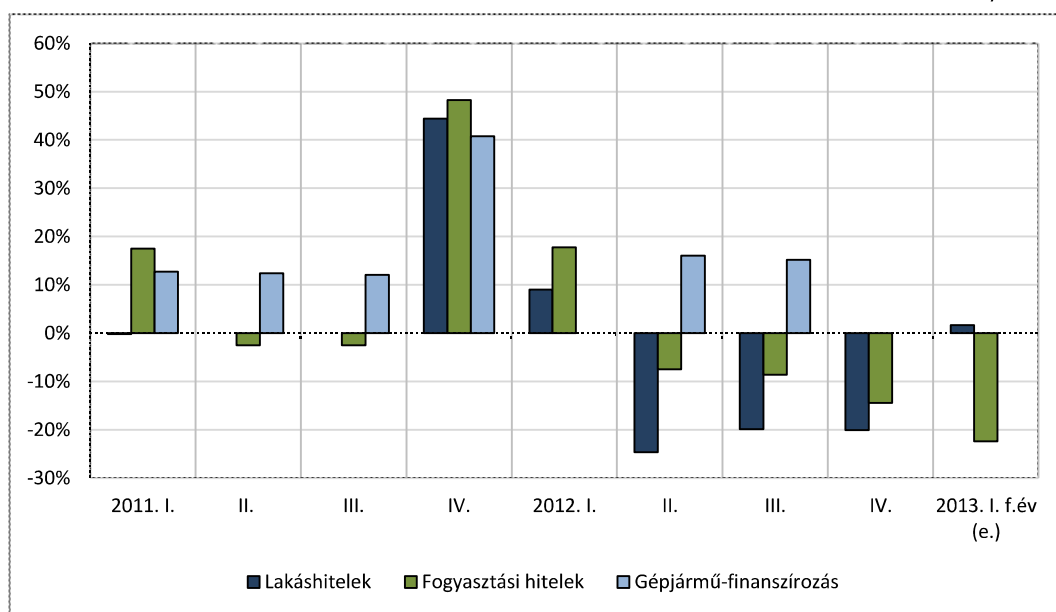
	Személyi hitel	Lakáscélú hitel	Gépjármű vásárlási	Áru és egyéb fogy.-i	Szabad felh. jelzálogh.	Folyó-számla hitel	Egyéb hitel	Összes hitel
január	395	3489	364	39	2252	451	244	7234
1 hónap	-1,7%	-1,3%	37,1%	-0,1%	-2,4%	0,9%	2,0%	0,0%
3 hónap	-7,0%	-1,0%	36,6%	-4,0%	-1,7%	3,4%	2,5%	0,2%
1 év	-21,1%	-9,9%	14,2%	-17,6%	-8,9%	8,0%	-7,6%	-8,4%

Forrás: MNB

¹ Az összes nettó hitelfelvétel/hiteltörlesztés szezonálisan kiigazított adatsora eltérhet az MNB által publikált hivatalos statisztikáktól, mivel az ábrán szereplő adatok a forinthitelek és a devizahitelek szezonálisan kiigazított adatsorának összegeként állnak elő, míg az MNB által közzétett adatsorok külön-külön lettek kiigazítva. Hosszú távon azonban a kapott adatsorok szisztematikusan nem térnek el egymástól.

Az MNB januárban végzett hitelezési felmérése szerint 2012 utolsó negyedében a bankok többségénél **enyhültek a háztartások hitelezési kondíciók, ami a hitelkínálat bővülésével egyenértékű.** Mind a lakáscélú, mind a fogyasztási célú hitelek esetében alacsonyabbak lettek a hitelfolyósítási díjak, és mérséklődött a hitelkamat és forrásköltség közötti szpred. Növekedett ugyanakkor a kockázatosabb lakáshitelekre felszámított prémium, és a gépjármű-finanszírozás feltételei is szigorodtak. A megkérdezett hitelintézetek várakozásai szerint az idei év első félévében további enyhítések várhatóak. A bankok beszámolóiból kiderül az is, hogy **az enyhítést a versenyhelyzet fokozódása, piacszerzési célok váltották ki, és az utóbbi tényező a jövőben is meghatározó lehet.** A lakossági **hitelkínálatot visszafoghatja ugyanakkor az ügyfelek hitelképességének megváltozása, valamint a bankok kockázatvállalási hajlandóságának mérséklődése.**

2. ÁBRA: HITELKÍNÁLAT A HÁZTARTÁSI SZEGMENSBN (A HITELKONDÍCIÓK SZIGORÍTÁSÁT ÉS ENYHÍTÉSÉT JELZŐ BANKOK ARÁNYÁNAK KÜLÖNBBSÉGE PIACI RÉSZESÉDÉSSEL SZÜLYOZVA)

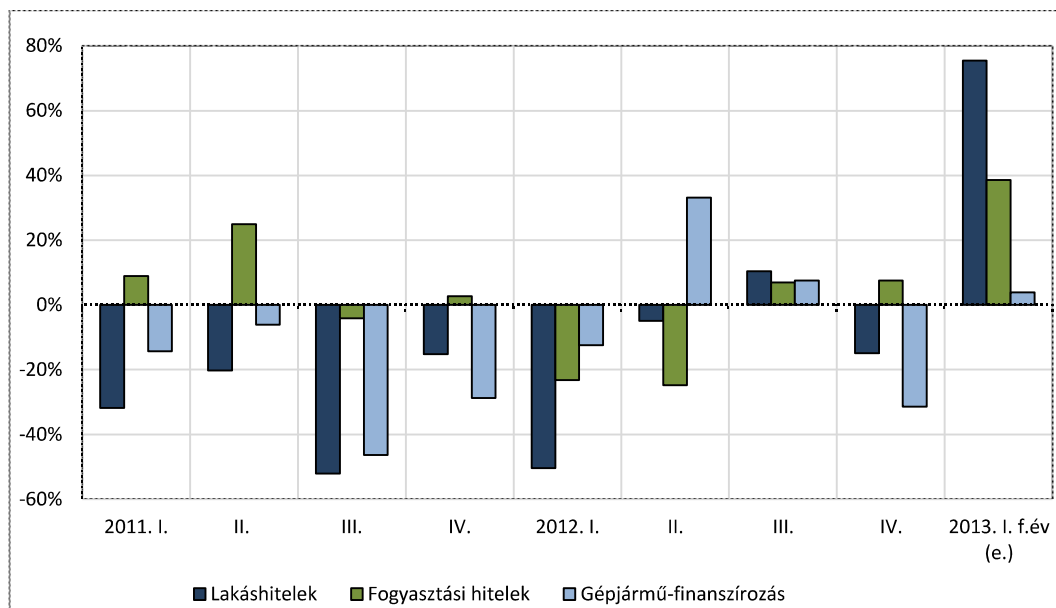
Forrás: MNB

Megjegyzés: A pozitív százalékos arány arra utal, hogy a bankok nagyobb része szigorította hitelfeltételeit, vagyis csökkentette hitelkínálatát, míg a negatív érték a hitelkínálat bővülését jelzi.

Az újonnan kihelyezett hitelek mennyisége azonban a már harmadik negyedéve folyamatosan lazuló feltételek ellenére nem bővült érdemben, amiből erős keresleti korlátok fennállására következtethetünk. A pozitív várakozások ellenére a legutóbbi negyedévben sem volt számottevő a kereslet élénkülése. A bankok többsége egyetlen negyedévet leszámítva 2009 vége óta várja a lakáscélú hitelek keresletének élénkülését, a fogyasztási hitelek tekintve pedig a tavalyi év második negyedévtől kezdve számítottak keresletbővülésre. Ennek ellenére 2012 utolsó negyedévére vonatkozóan a bankok nagyobb része a lakáshitelek iránti kereslet csökkenését tapasztalta, a fogyasztási hitelek keresletét illetően pedig a bankok nettó 7 százaléka jelzett erősödést. A bővülés mögött elsősorban az egyéb hitelek (személyi, áru stb.) iránti kereslet növekedése állhatott. A háztartási hitelek kockázatára vonatkozó kérdésekből kiderült,

hogy a default ráta és a veszteségráta² is növekedett a tavalyi év utolsó negyedében. Kivételt képez ez alól a gépjármű-finanszírozás, ahol a mutatók a hitelkockázat enyhülésére utalnak.

3. ÁBRA: HITELKERESLET A HÁZTARTÁSI SZEGMENSZEN (A NÖVEKEDÉST ÉS CSÖKKENÉST JELZŐ BANKOK ARÁNYÁNAK KÜLÖNBSÉGE PIACI RÉSZESEDÉSSEL SÚLYOZVA)

Forrás: MNB

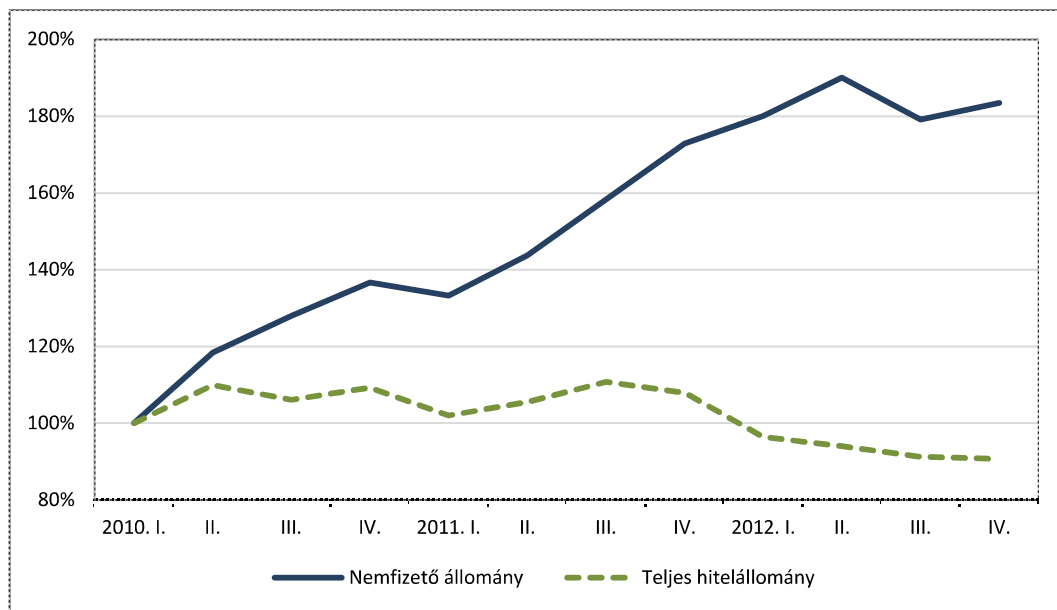
Megjegyzés: A pozitív százalékos arány arra utal, hogy a bankok nagyobb része a hitelkereslet bővüléséről számolt be, míg a negatív érték a hitelkereslet csökkenését jelzi.

Az MNB pénzügyi stabilitási statisztikáiból kiderül, hogy a **harmadik negyedévi javulást követően ismét romlott a nemfizető hitelek** (non performing loans, NPL) **aránya**. Az év végén így a **teljes lakossági portfóliónak 16,3 százaléka volt több mint három hónapos késedelemben**. Az arány növekedésében az is szerepet játszik, hogy a vetítési alap, a teljes hitelállomány folyamatosan csökken a nagymértékű hiteltörlesztések révén. Miközben a nemteljesítő hitelek állománya (1099 milliárd forint) stagnál, addig a teljes hitelállomány (6758 milliárd forint) folyamatosan csökken a lakosság mérlegalkalmazkodásának következményeként.

Az egyes hiteltípusokat tekintve romlott a forint szabad felhasználású és lakáscélú jelzáloghitelek, illetve általában a deviza alapú hitelek minősége. A szabad felhasználású jelzáloghitelek 24,5 százalékos nemfizetési aránya kiemelkedően magasnak tekinthető, a lakáscélú hitelek esetén 13,2 százaléknak felel meg ez a mutató. A két hiteltípust tekintve denominációtól függetlenül magas a nemfizetők aránya, a deviza alapú szabad felhasználású jelzáloghitelek esetén 23,4 százalékra, míg a lakáscélú hitelek esetén 15 százalékra nőtt a mutató.

² A default ráta a múltbeli historikus események alapján számít egy időbeli átlagot arra vonatkozóan, hogy a csődesemények száma hogyan viszonyul a hitelállományhoz, mely során az alkalmazott pontos definíció bankonként eltérő lehet (pl. havonta összevetik a hó végi portfólióminőséget a következő 12 hónapban bekövetkező csődesemények számával). A veszteségráta az ügyfelek nemfizető kategóriába sorolásakor elszenvedett veszteség mértékét vetíti az ügyféllel szemben fennálló kitettség egészére, mely ügyletenként kerül meghatározásra (fedezetlen hitelek esetében általában 45 százaléknak felel meg).

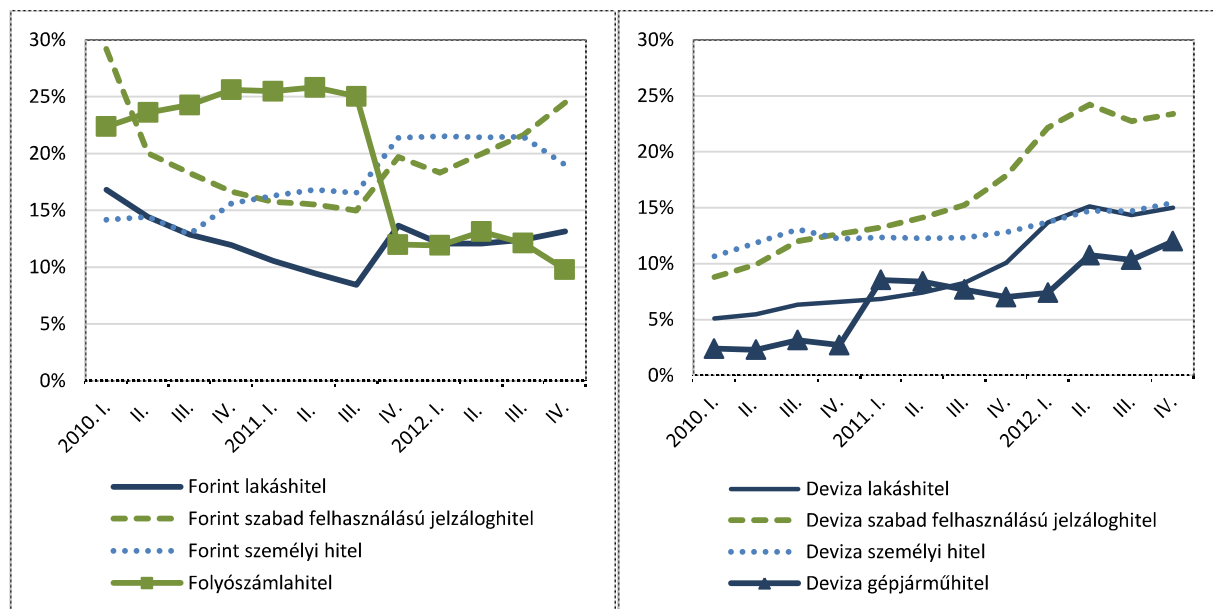
4. ÁBRA: A NEMFIZETŐ ÉS A TELJES HITELÁLLOMÁNY ALAKULÁSA (2010. I. NEGYEDÉV = 100 SZÁZALÉK)

Forrás: MNB

A jelzáloghitel-portfólió rendkívül rossz minősége abból fakadhat, hogy a hitelek összege rendszerint magasabb a többi hiteltípushoz képest, így a törlesztőrészlet mértéke és az árfolyamváltozás miatti emelkedése is nagyobb mértékű. Emellett a lakáspiac befagyása, illetve a moratóriumok miatt a portfóliótisztítás is nehezebb a jelzáloghitelek esetében.

5. ÁBRA: A 90 NAPOT MEGHALADÓ KÉSEDELMŰ FORINT- ÉS DEVIZAHITELEK ARÁNYA AZ ÖSSZES FORINT- ÉS DEVIZAALAPÚ HITELEN BELÜL

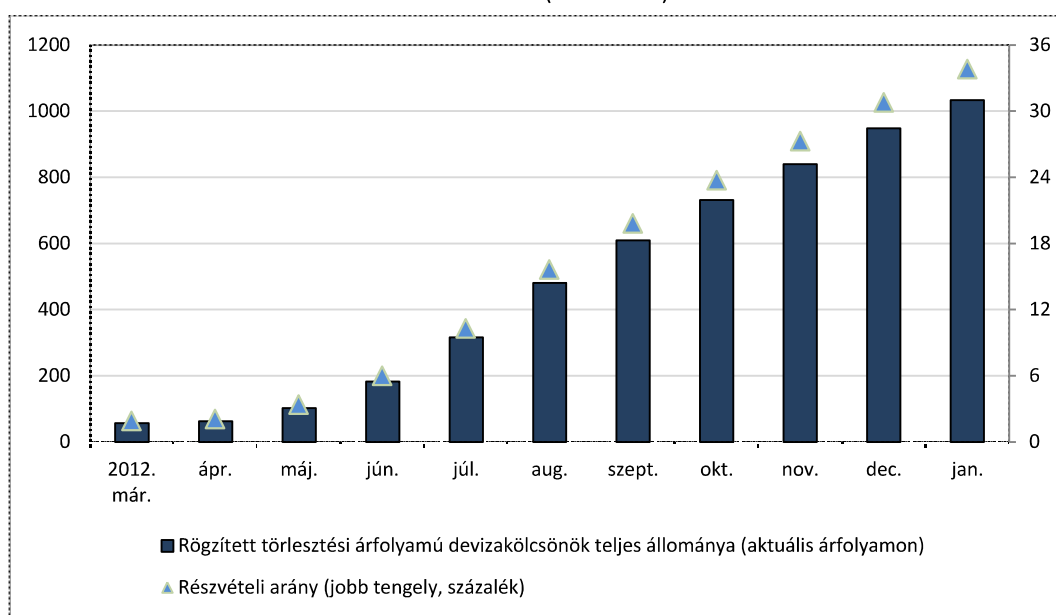
Forrás: MNB

A 3 hónapnál kevesebb fizetési késedelemmel bíró hitelek aránya tovább mérséklődött 0,2 százalékponttal, egészen 4,9 százalékgig, ami az eszközminőség romlásának megállását vetítheti előre. A kamatkörnyezet enyhülése okozhatja a fizetési fegyelem javulását a törlesztőrészletek

mértékének csökkenése révén. **A kedvezőtlen konjunkturális környezet, illetve a kockázati környezet romlására vonatkozó kilátások** ugyanakkor ezzel ellentétes folyamatokat indíthatnak el, a forint gyengülése ugyanis **növeli a devizaadósok törlesztési terhét.**

A fizetési fegyelem helyreállításának nehézségeit tükrözi, hogy az átstrukturált hitelek 37,7 százaléka ismét nemteljesítővé vált, 33,3 százaléka pedig 1-3 hónap közötti késedelemben van. A bankok portfóliótisztítási tevékenysége azonban továbbra is visszafogott a korlátozott lehetőségek miatt. A követelések iránti kereslet ugyanis nagyon alacsony. Az általunk megkérdezett piaci szereplők véleménye szerint ebben a kérdésben a Nemzeti Eszközkezelő által kezelt ingatlanok számának bővítése lenhetne célravezető, vagyis az elértéktelenedett eszközök állami pénzből való felvásárlása. Elemzői forrásunk szerint azonban ennek költségei igen magasak, és a nemzetközi tapasztalatok nem támasztják alá ezek megtérülését. 2012 második és harmadik negyedében a nemteljesítő hitelek forintosítását és az adósság egy részének elengedését lehetővé tévő adósmentő csomag hatása átmenetileg kismértékben javította az NPL mutatót. A szeptember 1-től mindenki számára igényelhető árfolyamgát konstrukciónak a hatása ugyanakkor nem eredményezte a fizetési fegyelem érdemi javulását, a részvételi arány ugyanis nem érte el a várakozásokat.

6. ÁBRA: RÖGZÍTETT TÖRLESZTÉSI ÁRFOLYAMÚ DEVIZAKÖLCSÖNÖK TELJES ÁLLOMÁNYA (AKTUÁLIS ÁRFOLYAMON) ÉS A RÉSZVÉTELI ARÁNY (SZÁZALÉK) ALAKULÁSA

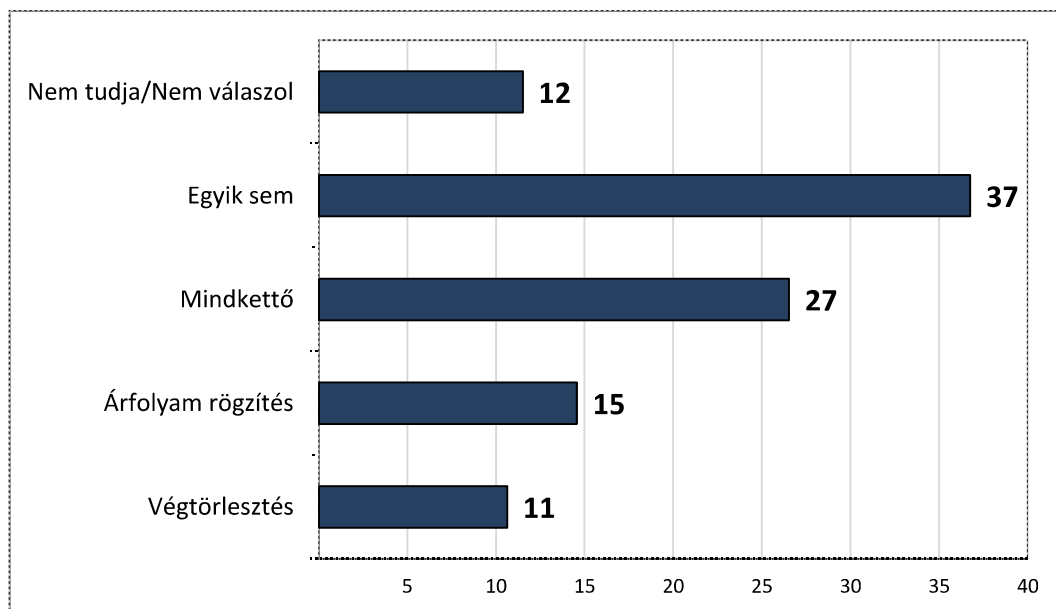
Forrás: PSZÁF

Januárban **az előző hónapokhoz hasonló ütemben bővült az árfolyamgátat igénybevevők köre.** Közel 13 ezer új gyűjtőszámlahitel-szerződés jött létre a hónapban, ami így összesen 1034 milliárd forint értékű deviza alapú jelzáloghitel törlesztési árfolyamának rögzítését jelenti, ami **a lehetséges devizahitel-állomány 34 százalékának felel meg.** A gyűjtőszámlán a rögzített árfolyammal számított törlesztőrészlet feletti rész halmozódik, melynek kamatrészét a bank és az állam fele-fele arányban vállalja át. Január végéig összesen 6 milliárd forint értékű kamat alól mentesültek a gyűjtőszámlahittel rendelkező adósok. A program március végéig tartó

meghosszabbítása tovább emelheti a részvételi arányt, azonban a konstrukció bonyolultsága és a rögzítést követően fizetendő törlesztőrészlet mértékének bizonytalansága várhatóan továbbra is korlátozni fogja az érdeklődést. Az eddigi belépési ütem folytatódását feltételezve 40-45 százalékig is emelkedhet a részvételi arány, ami továbbra is alulmarad a korábbi becslésekhez képest.

A magas nemfizetési arány azonban nem csupán a devizában denominált hitelállományra jellemző, így ez az intézkedés érdemben várhatóan már nem fogja számottevően javítani a portfólióminőséget. A kedvezőtlen fizetési morálhoz feltehetően az is hozzájárul, hogy sok esetben nincs következménye a nemfizetésnek. Piaci becslések szerint azok az adósok, akik jövedelmi helyzetükből fakadóan képesek lennének teljesíteni fizetési kötelezettségüket, de mégsem teszik, 8 százalékpontot tesznek ki a 16,3 százalékos nemfizetési arányból. A törlesztőrészletek nemfizetését az is ösztönzi, hogy a bankok jellemzően kedvezményeket kínálnak a rosszul teljesítő adósok számára (pl. adósság egy részének elengedése, átstrukturálás).

7. ÁBRA: AZ 'ÖN SZERINT A KORMÁNY ALÁBBI INTÉZKEDÉSEI KÖZÜL MI JAVÍTOTTA A HITELADÓSOK HELYZETÉT?'
KÉRDÉSRE ADOTT VÁLASZOK MEGOSZLÁSA (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

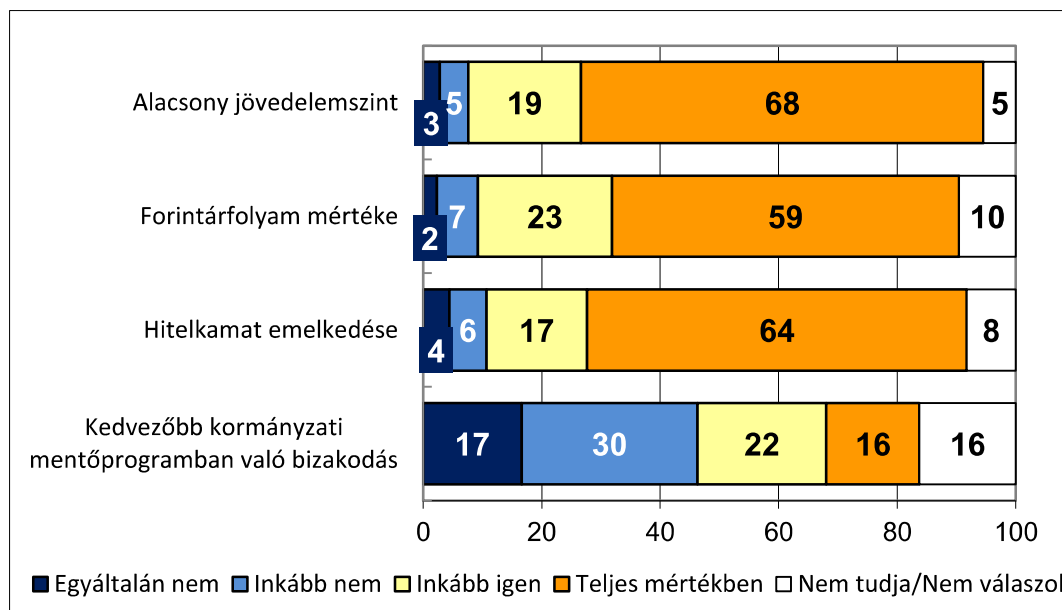
Közvélemény-kutatásunk³ keretében megkérdeztük a lakosságot arról, hogy véleményük szerint javította-e az árfolyamrögzítés illetve a végtörlesztés a hiteladósok helyzetét. A válaszadók jelentős része (37 százalék) szerint egyik intézkedés sem okozta a devizaadósok helyzetének javulását, míg 27 százalékuk szerint mindkettő kedvezően hatott. Ehhez hozzáadva azoknak az arányát, akik csak az egyik adósmentő akciót ítélték meg pozitívan azt kapjuk, hogy az árfolyamgát pozitív hatásával a megkérdezettek 42 százaléka értett egyet. A végtörlesztés hatását a megkérdezettek 38 százaléka értékelte kedvezőnek. A két intézkedés megítélése

³ A területi megoszlás szerint reprezentatív kutatások eredményeit utólag a 2011-es népszámlálási adatok alapján több demográfiai dimenzió (nem, kor, iskolai végzettség) mentén iteratív súlyozás segítségével korrigáljuk. Az adatok felvétele számítógéppel támogatott telefonos lekérdezéssel történik.

között tehát nem találtunk érdemi eltérést. Véleményünk szerint a végtörlesztés a pénzügyi stabilitási kockázatok jelentős mértékű növekedését, a ki nem mentett adósok helyzetének romlását, és feltehetően a banki hitelkínálat szűküléséhez is hozzájárult, így a hatásait tekintve összességében negatívan értékeljük. Az árfolyamrögzítés azonban javíthatja az adósok helyzetét, és a bankszektor számára is megtérülhet, amennyiben a fizetési fegyelem helyreállítását eredményezné.

Azt is megkérdeztük a lakosságtól, hogy megítélésük szerint mely tényezők okozzák a hiteladósok fizetési nehézségeit. **A válaszadók 68 százaléka szerint az alacsony jövedelemszint teljes mértékben hozzájárul az adósok késedelmeihez, amit a hitelkamat (64 százalék), valamint a forintárfolyam (59 százalék) mértéke követ a befolyásoló tényezők sorrendjében.** E tényezők tekintetében a megkérdezetteknek csupán 8-10 százaléka vélte úgy, hogy nem járulnak hozzá a hiteladósok fizetési problémáihoz. **Az erkölcsi kockázat, vagyis egy kedvezőbb kormányzati mentőprogramban való bizakodás ugyanakkor a többség szerint nem befolyásolja az adósok fizetési hajlandóságát,** vagyis a kormányzati kommunikáció nem okozza a törlesztőrészek fizetésének elhalasztását.

8. ÁBRA: AZ 'ÖN SZERINT AZ ALÁBBI TÉNYEZŐK MILYEN MÉRTÉKBEN JÁRULNAK HOZZÁ A HITELADÓSOK FIZETÉSI PROBLÉMÁIHOZ?' KÉRDÉSRE ADOTT VÁLASZOK MEGOSZTLÁSA (%)

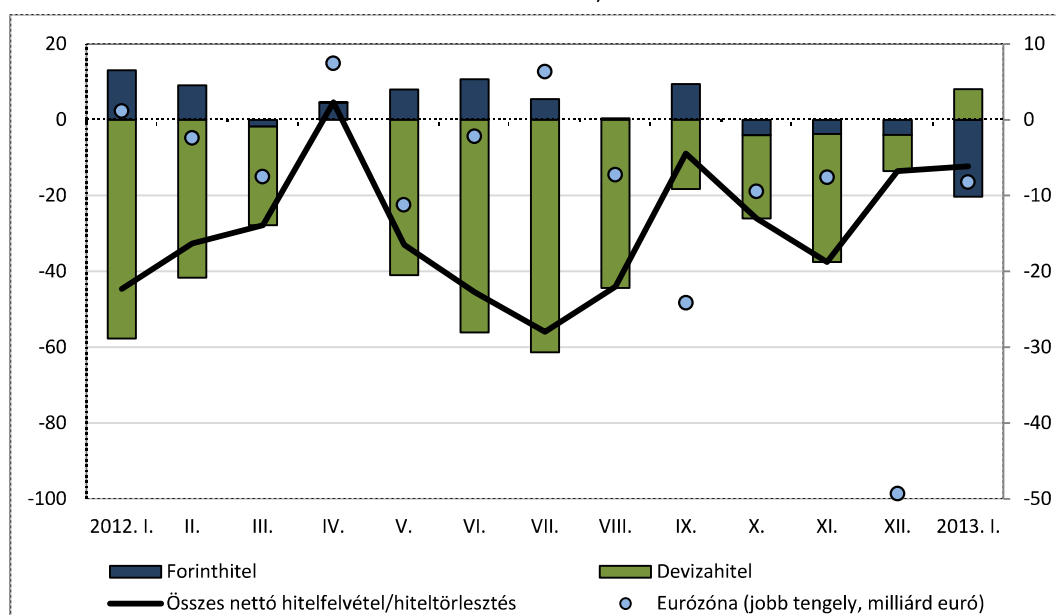
Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

Az általunk megkérdezett piaci szereplők részéről elhangzott olyan vélemény, mely szerint az adósok helyzetének javítását célzó technikák eddig nem hozták a várt sikert. Így az újabb mentőakciók bevezetése helyett fontosabbnak látják a bankokkal való kommunikáció helyreállítását, a kormányzat bankok iránti elhivatottságának hangsúlyozását. Néhány megkérdezett elemző szerint ugyanis a bankok már gondolkoznak a kivonuláson, melynek első lépése a fiókosodás. Egyes vélemények szerint az is veszélyt jelent, hogy a bankunió intézménye ezt a folyamatot felerősítheti, mivel egy egységes felügyelet miatt a külföldi tulajdonban lévő bankok kikerülhetnek a magyar felügyelet alól, ami növelné mozgásterüket.

2.1.2 Vállalati szegmens

A kedvezőtlen gazdasági kilátások továbbra is a vállalati hitelezés gátját képezik. A vállalatok így ismét nettó hiteltörlesztői pozícióban voltak januárban. A szezonálisan kiigazított adatok szerint **forintban nettó 20 milliárd forintnak megfelelő hitelt törlesztettek, míg devizában 8 milliárd forinttal vettek fel több hitelt, mint amennyit visszafizettek.** Januárban eltekintve a folyószámlahitelektől **137 milliárd forint összegű forinthatelt, és 139 milliárd forintnak megfelelő euró alapú hitelt helyeztek ki a bankok, ami a forintban nyújtott hitelek esetén visszaesést, az euróban nyújtott hitelek esetén érdemi bővülést jelent.** A vállalatok betétei a decemberi visszaesést követően tranzakcióból fakadóan nem csökkentek tovább januárban, a tisztított adat közel 100 milliárd forintnak megfelelő bővülést mutat. A tranzakciós adó bevezetésének hatása tehát nem jelent meg a januári adatokban, a vállalatok feltehetően pénzforgalmuk külföldre való áthelyezése helyett elsőként annak optimalizálásával (pl. betétek összevonása) igyekeznek elkerülni a költségek növekedését. Az MNB által publikált nyers havi finanszírozási adatok szerint kiugró mértékben, 287 milliárd forinttal növelték a vállalatok pénzügyi eszközeit a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokhoz köthető tranzakciók.

9. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE (MILLIÁRD FT)

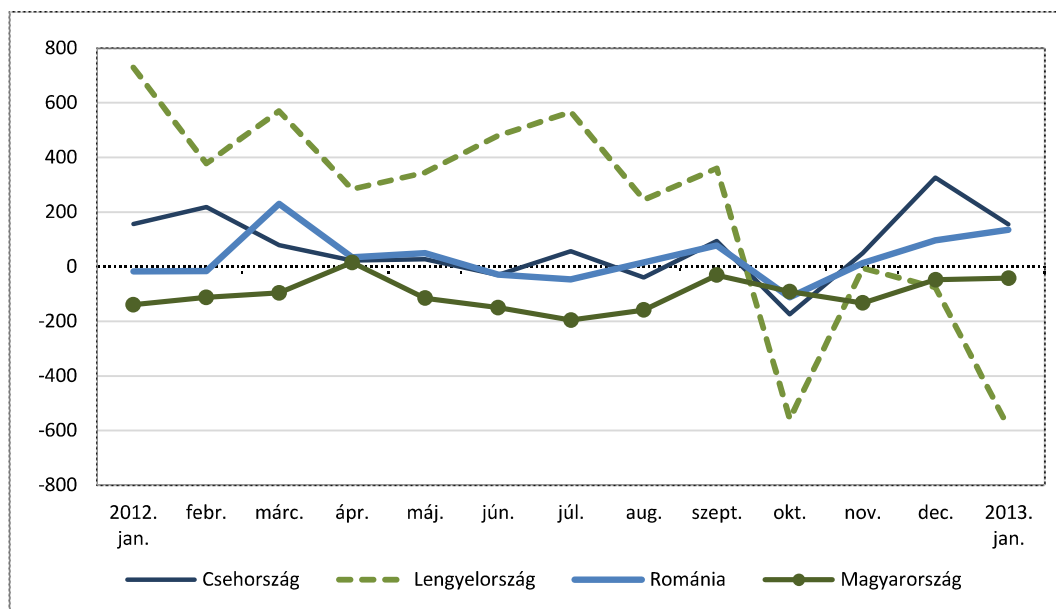
Forrás: MNB

Az MNB és a PSZÁF közös számításai szerint a vállalati hitelezésben mind a keresleti, mind a kínálati oldalon korlátot okoz a gazdasági növekedéssel kapcsolatban bizonytalanság, a bankok alacsony kínálata azonban továbbra is domináns. A nagyobb vállalatok esetén a PSZÁF becslései szerint a finanszírozásnak nagyjából a felét teszi ki a külföldi anyabankok által nyújtott tőke. A kisebb vállalatok esetében azonban nem áll fenn ennek lehetősége, így elsősorban a KKV szektorban jelent tényleges korlátot a szűk hitelkínálat. **A KKV számára nyújtott hitelek tranzakciója és ezzel a teljes hitelállomány is csökkent a tavalyi év utolsó negyedében** annak

ellenére, hogy a forint árfolyama közel 3 százalékkal lett gyengébb az euróval szemben az időszak folyamán. A vállalatok alacsony kockázatvállalási kedvét tükrözi, hogy az újonnan nyújtott hitelek közül továbbra is a rövid lejáratú hitelek (712 milliárd) dominálnak a hosszú lejáratú hitelekkel (154 milliárd) szemben.

Régiós összevetésben továbbra is gyenge hitelezési teljesítményt mutat fel Magyarország. A korábban aktív hitelezést felmutató Lengyelország számai nagymértékben romlottak 2012 harmadik negyedétől. A szezonálisan kiigazított adatok szerint januárban bő 588 millió eurós nettó hiteltörlesztést mértek a legnagyobb visegrádi ország esetében. Csehországban csak kisebb mértékű visszaesést láthattunk az előző hónaphoz képest, míg Romániában tovább bővült a nettó hitelkihelyezés. A januári adatot tekintve a cseh vállalatok nettó 155 millió euró értékben növelték hitelállományukat tranzakcióból fakadóan, míg a román vállalatoknál ez a szám 135 millió eurónak felelt meg.

10. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK RÉGIÓS ÖSSZEVETÉSE (MILLIÓ EURÓ)

Forrás: ECB, Reuters, MNB, Száadvég-számítás

Megjegyzés: A hazai adatokat az MNB által közzétett, szezonálisan kiigazított adatok havi, átlagos középárfolyamon euróra való konvertálásával nyertük.

A visszaeső hitelezésnek köszönhetően Magyarországon **a vállalati szektor teljes hitelállománya közel 1 százalékkal mérséklődött a tavalyi év utolsó negyedéve folyamán**, a július és szeptember közötti időszakhoz képest, míg éves bázison 10 százalékos volt a csökkenés. Ágazati bontásban az utolsó negyedévben csupán a pénzügyi tevékenység (12,9 százalék), az információ, kommunikáció (5 százalék) és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek iparágában bővült a hitelállomány. A legnagyobb mértékű visszaesést a szállítás, raktározás ágban (4,6 százalék) regisztrált az MNB. A teljes hitelállomány 54 százaléka deviza alapú, az arány a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás (77 százalék), valamint az ingatlanügyek (72 százalék) iparágakban a

legmagasabb. A háztartásokhoz képest azonban a vállalatok esetében a hitelek árazásának módjából és fedezettségükből fakadóan nem jelent akkora mértékű kockázatot a devizakitettség.

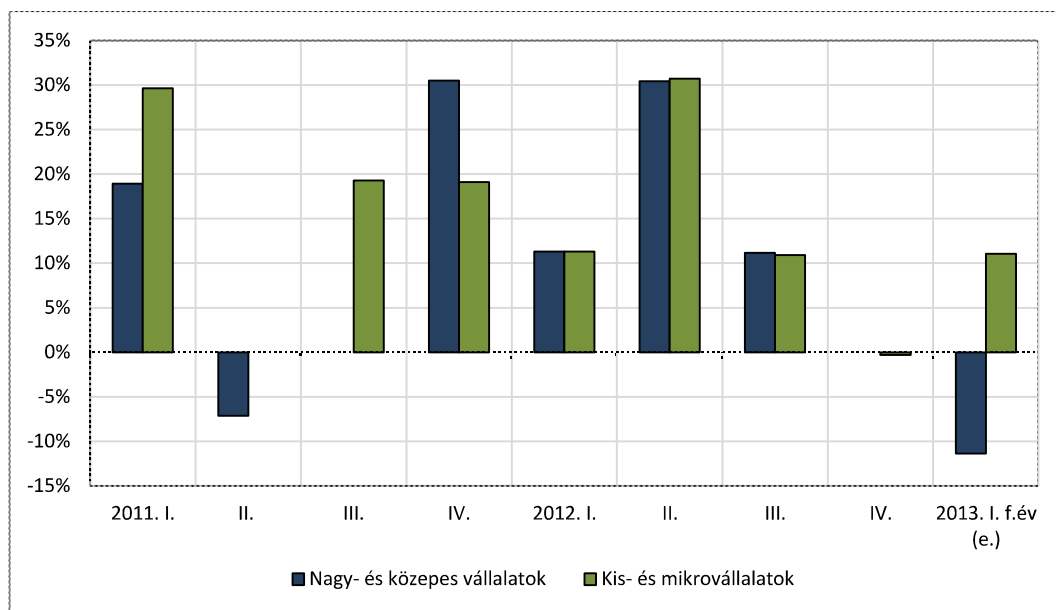
2. TÁBLÁZAT: A VÁLLALATI HITELÁLLOMÁNY ÁGAZATI BONTÁSA (MILLIÁRD FT)

	2012. IV.	Változás 1 n. év		2012. IV.	Változás 1 n. év
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	311	-4,3%	Információ, kommunikáció	101	5,0%
Bányászat, bányászati szolgáltatás	10	-2,5%	Szállítás, raktározás	345	-4,6%
Feldolgozóipar	1 128	-0,1%	Pénzügyi tevékenység	156	12,9%
Villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás	306	-1,9%	Ingatlanügylek	2 000	-0,6%
Építőipar	566	-2,5%	Szakmai, tudományos, műszaki tev.	432	2,8%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	1 053	-3,1%	Egyéb tevékenységek	220	0,6%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	220	-1,4%	Teljes hitelállomány	6 981	-0,9%

Forrás: MNB

Az MNB januári hitelezési felmérése szerint **össességében nem változtak a vállalati hitelek feltételei, amire a válság kitörése óta egy negyedév kivételével nem volt példa.**

11. ÁBRA: HITELKÍNÁLAT A VÁLLALATI SZEGMENSBEN (A HITELFELTÉTELEK SZIGORÍTÁSÁT ÉS ENYHÍTÉSÉT JELZŐ BANKOK ARÁNYÁNAK KÜLÖNBSEGE PIACI RÉSZESEDÉSSEL SÚLYOZVA)

Forrás: MNB

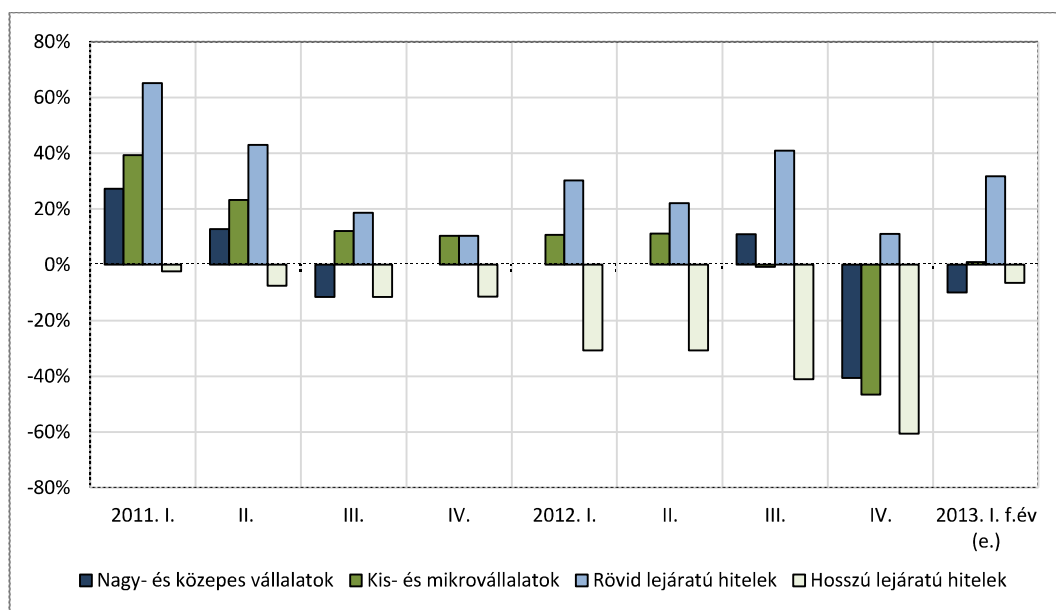
Megjegyzés: A pozitív százalékos arány arra utal, hogy a bankok nagyobb része szigorította hitelfeltételeit, vagyis csökkentette hitelkínálatát, míg a negatív érték a hitelkínálat bővülését jelzi.

A bankok hitelkínálata függ egyrészt a hitelezési képességüktől, másrészt a hitelezési hajlandóságuktól, melyek közül a felmérés alapján az előbbi javulására, és az utóbbi romlására következtethetünk. Ez azt jelenti, hogy miközben a bankszektor tőke és likviditási helyzete a

hitelkínálat bővítését támogatta, addig a gazdasági és iparági kilátások rontották a bankok kockázatvállalási hajlandóságát. A megkérdezettek nagyobb része a következő félévben a nagy és közepes vállalatokat érintő kondíciók enyhítését tervezi, amit a versenyhelyzet fokozódására és a likviditásuk bővülésére alapoznak. A kedvezőbb feltételek a hitelkeret maximális nagyságára, a fedezeti követelményekre, valamint a minimálisan megkövetelt hitelképességi szintre vonatkoznának. **A szigorítás veszélye ugyanakkor továbbra is fennmarad, amennyiben romlanak a gazdasági kilátások, és ezzel fokozódik a bankok kockázatkerülése.**

A vállalatok összességét tekintve **a hitelkereslet csökkenéséről számolt be a bankok többsége. Leginkább a hosszú lejáratú, valamint a devizahitelek esetében szűkült ismét a kereslet.** A beruházási hitelek iránti kereslet 2011-től kezdve csökken, vagyis a vállalatok jellemzően forgóeszköz-finanszírozási igényükre vesznek fel kölcsönt. A hitelezési felmérésre adott válaszok alapján a hitelintézetek a következő félévben sem várják a hosszú lejáratú hitelek felfutását. **Az általános kamatszínvonal változása a bankok nettó értelemben vett 11 százaléka szerint a hitelkereslet növekedésének irányába hatott.** Egyes piaci vélemények szerint ugyanakkor a kamatszint csökkenése nem eredményezi a hitelkereslet érdemi bővülését a vállalati szegmensben. A vállalatok beruházási kedvét sokkal inkább a kedvezőtlen konjunkturális kilátások akadályozzák.

12. ÁBRA: HITELKERESLET A VÁLLALATI SZEGMENSBEN (A NÖVEKEDÉST ÉS CSÖKKENÉST JELZŐ BANKOK ARÁNYÁNAK KÜLÖNBSÉGE PIACI RÉSZESÉDÉSSEL SÚLYOZVA)

Forrás: MNB

Megjegyzés: A pozitív százalékos arány arra utal, hogy a bankok nagyobb része a hitelkereslet bővüléséről számolt be, míg a negatív érték a hitelkereslet csökkenését jelzi.

A hitelállomány minőségére vonatkozó kérdésekből arra következtethetünk, hogy **nőtt a bedőlési valószínűség és a veszteségráta is, vagyis további veszteségek várhatóak a nemfizetésből fakadóan.** Az egyes iparágakat tekintve a bankok nagyobb részénél romlott a feldolgozóipar, az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a szállítás, raktározás,

valamint az ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás ágak hiteleinek kockázata. A többség ugyanakkor a villamos energia-, gáz-, hő és vízellátás, a kereskedelem, javítás, az információ, kommunikáció, valamint a pénzügyi tevékenység iparágak hitelportfóliójának javulásáról számolt be. **A PSZÁF adatai szerint ugyanakkor elindult a vállalati hitelportfólió tisztítása, melynek eredményeként tavaly az utolsó negyedévben 1 százalékponttal, 17,1 százalékra csökkent a nemfizető hitelek aránya.**

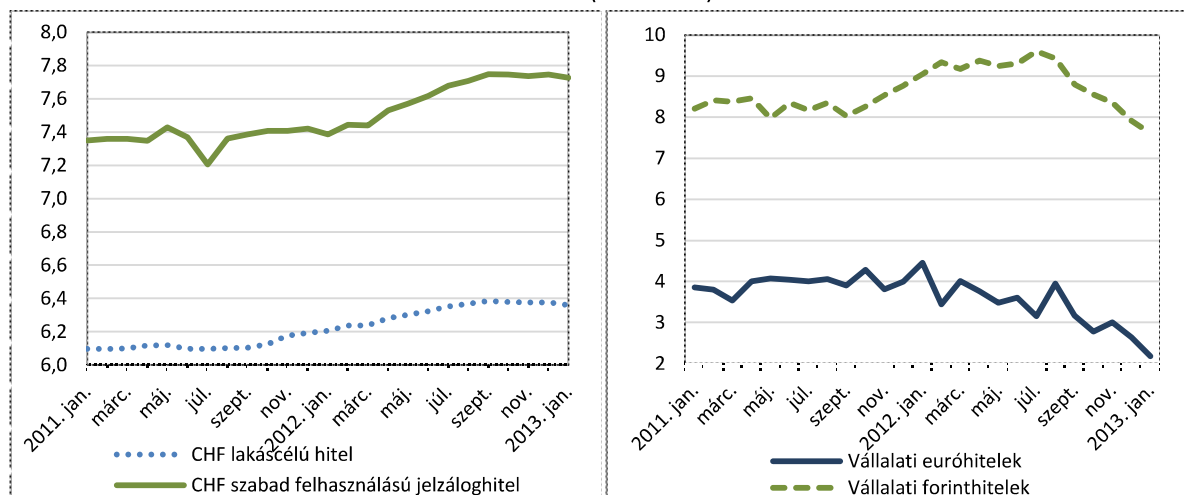
Ismét a hitelkínálat szűkülését jelentették a bankok az üzleti célú ingatlanhitelek tekintve, és a következő időszakban sem terveznek enyhítést. Ennek okát a bankok iparág-specifikus problémákban, illetve a kockázatkerülés növekedésében látták. A következő félévben e tényezők mellett a bankok likviditási helyzetének romlása is hozzájárulhat a további szigorításokhoz. A 2012 utolsó negyedévének képét rontja az is, hogy a szűkülő kínálat mellé a kereslet visszaesése is társult, és a portfólióminőség is romlott.

A legtöbb banknál az önkormányzatokra vonatkozó hitelezési feltételek is szigorodtak, ami mögött elsősorban ügyfélkör-specifikus problémák álltak. A szegmens különösen kockázatosnak tekinthető magas adóssága miatt, amit a kormány adósságátvállalása enyhíthet. A bázeli tőkeszabályok szerint ugyanis az állammal szemben fennálló kitettséghez rendelt kockázati súlyok alacsonyabbak az önkormányzati kitettséghez tartozónál, ami tőke felszabadulását jelenti a hitelintézeteknél. A kockázatok mérséklődésével csökkenhet a céltartalék-képzés, és a portfóliótisztulás is a jövedelmezőség javulását eredményezheti.

2.1.3 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés

Növekedett az újonnan nyújtott forint lakáscélú és fogyasztási hitelek átlagos hitelköltsége januárban, az alapkamat-csökkentés és a piaci hangulat javulása ellenére. Bár a lakáscélú hitelek kamatlába feltehetően a kamattámogatásnak köszönhetően mérséklődött, **az egyéb díjak emelkedése miatt** a teljes hitelköltség mutatója növekedett.

13. ÁBRA: A HÁZTARTÁSOK (ÁLLOMÁNY) ÉS A VÁLLALATOK (ÚJ HITELEK) HITELKAMATAINAK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK)

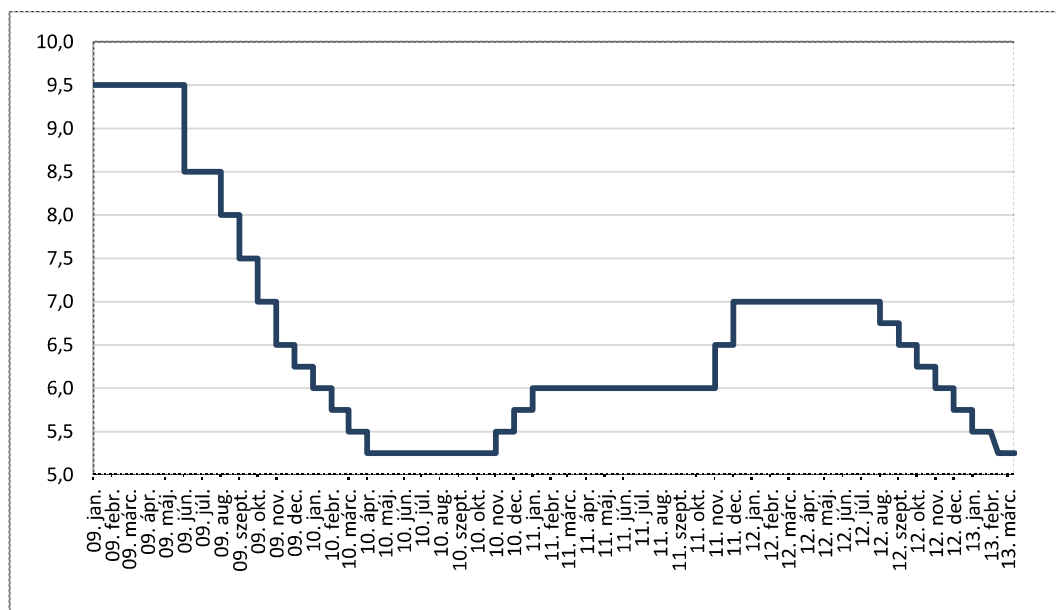

Forrás: MNB

Megállt ugyanakkor a svájci frank alapú hitelek törlesztők kamatköltségének növekedése (13. ábra). A 2012 folyamán emelkedő kamatteherben szerepet játszhatott a végtörlesztés okozta kockázat- és veszteségnövekedés is, amire a bankok a kamatmarzs szélesítésével reagáltak. **A vállalati hitelek tekintve jelentős mértékű kamatcsökkenésnek lehetünk tanúi,** amiben az alapkamat mérséklődése mellett részben az is közrejátszhatott, hogy a szigorú hitelfeltételek miatt csak a kevésbé kockázatos ügyfelek jutottak hitelhez, mégpedig alacsonyabb kamatozással.

Az MNB **Monetáris Tanácsa februárban ismét 25 bázisponttal csökkentette a jegybanki alapkamat mértéket.** Az augusztus óta tartó kamatvágási ciklus ezzel összesen 175 bázisponttal mérsékelte az irányadó kamat szintjét, mely így 5,25 százaléknak, az eddigi történelmi mélypontnak felel meg Magyarországon. Az infláció januárban a vártnál nagyobb mértékben lassult, és a tanács szerint jelentős mértékben javultak a rövidtávú kilátások. Középtávon kockázatot jelent a kormányzati intézkedések hatására emelkedő termelési költségek beépítése a vállalatok árazásába, amit a gyenge belső kereslet dezinflációs hatása tompíthat. A hazai kockázati megítélés, a finanszírozási költségek csökkentése érdekében a tanács fontosnak tartja az Európai Bizottsággal és a Nemzetközi Valutaalappal való megegyezést.

14. ÁBRA: A JEGYBANK IRÁNYADÓ KAMATÁNAK VÁLTOZÁSA (SZÁZALÉK)

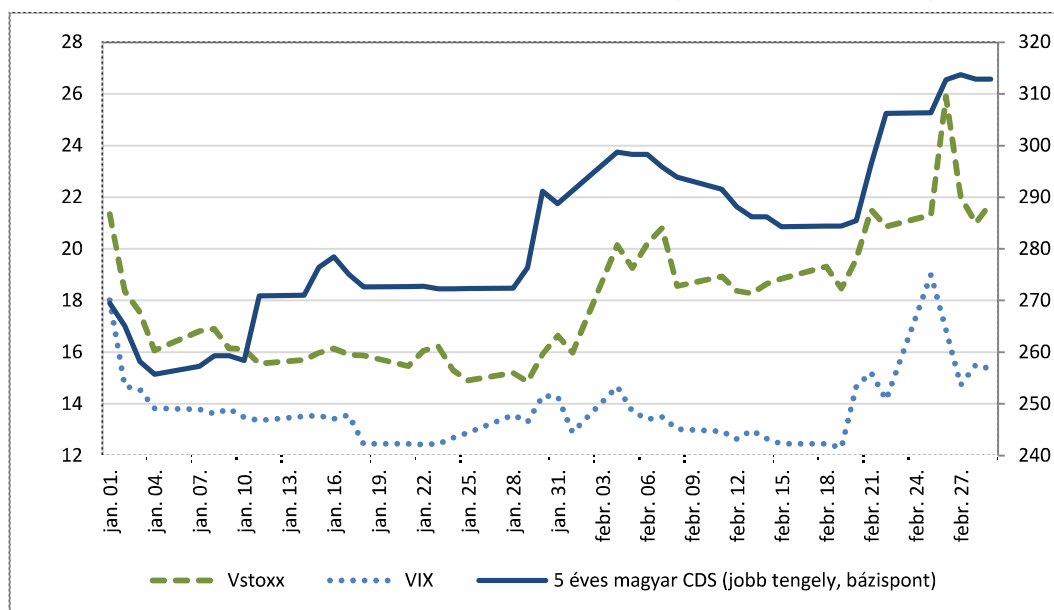

Forrás: MNB

A nemzetközi és a hazai kockázati hangulat is romlott februárban. Ezt szemléltetik a kockázatkerülés mértékét kifejező indexek. Az amerikai piac szereplőinek kockázati toleranciáját kifejező VIX „félelemindex”, mely az S&P 500 részvényindex volatilitását mutatja, 3 százalékponttal lett magasabb február folyamán, ami a kockázatt vállalási hajlandóság csökkenését jelzi. Az index európai megfelelője, az Euro Stoxx 50 indexre vonatkozó opciók alapján számított VStoxx értéke 6 százalékponttal növekedett. A két mutató közötti rés növekedés azt mutatja, hogy a befektetők kevésbé bíznak az európai papírok teljesítményében. A globális hangulat alakulásában meghatározó az USA költségvetése körüli vita alakulása, melyet a hónap végén az

olasz választások okozta bizonytalanság fokozott. **A következő hónapokban a ciprusi helyzet kimenetele lehet meghatározó.** Hazai cégeket is érintene a ciprusi bankbetétek megadóztatása, melyet egy hitelcsomagért cserébe követel az EU-IMF páros. Az egyszeri illeték jelentős mértékben rontaná az európai bankrendszerbe vetett bizalmat.

15. ÁBRA: A FŐBB KOCKÁZATI INDEXEK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK, BÁZISPONT)

Forrás: Thomson Reuters, MNB

A nemzetközi hangulatromlás is hozzájárult ahhoz, hogy a magyar országhoz tartozó 5 éves CDS 22 bázisponttal, 313 bázispontra emelkedett február folyamán. A forint az euróval szemben 1 százalékkal, a dollárral szemben 6 százalékkal lett gyengébb 1 hónap alatt. A hazai tényezőket tekintve a jegybankelnök kinevezése, a monetáris politikát övező bizonytalanság járulhat hozzá a befektetők megítélés romlásához. A jegybanki szakmai stáb szétesése, a szakmai hitelesség csökkenése jelentős mértékű kockázatot jelenthet.

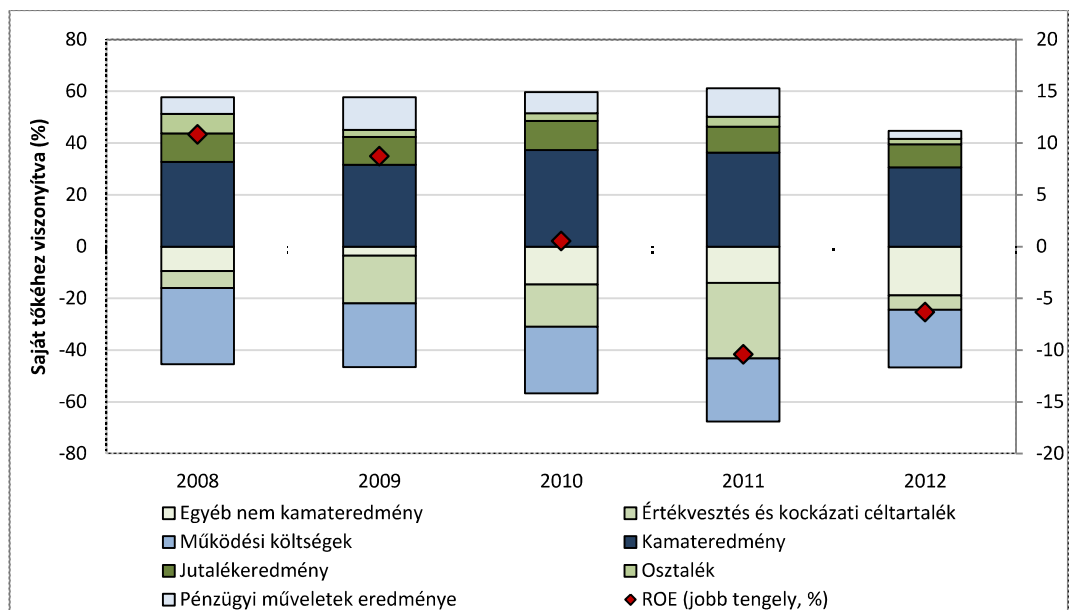
2.1.4 A bankszektor jövedelmezősége

2012-ben összesen 161 milliárd forintos veszteségről számolt be a bankszektor, ami 34 százalékkal kevesebb az előző évinél. Amennyiben azonban kiszűrjük a végtörlesztés nagyjából 120 milliárd forintos közvetlen többletveszteséget okozó hatását, úgy a tavalyi évre vonatkozóan 30 százalékkal nagyobb veszteséggel számolhatunk a 2011-es évhez képest. **A PSZÁF számításai szerint az egyes bankok helyzete nagyban eltér: a három legrosszabbul teljesítő bank összesített vesztesége 271 milliárd forintnak felelt meg. A nyereséges bankok által elért 146 milliárd forintos profit bő kétharmada pedig három bankhoz köthető.**

A kamateredmény 9 százalékkal lett alacsonyabb a 2011-es év számánál, ami abból fakad, hogy a kamatráfördítések emelkedése meghaladta a bevételek növekedését. A nem kamateredmény során az előző évinél 372 milliárd forinttal alacsonyabb összeget számított a PSZÁF. Ezen belül a pénzügyi befektetések és szolgáltatások eredménye 180 milliárd forinttal, az egyéb nem

kamateredmény 148 milliárd forinttal, az osztalékkifizetés 37 milliárd forinttal lett alacsonyabb az egy évvel korábbi számnál. A 2011-es végtörlesztés hatását magába foglaló értékvesztés és kockázati céltartalék változásának során ugyanakkor 539 milliárd forint értékű javulás történt. Ebben szerepet játszottak a végtörlesztésből fakadó közvetlen veszteségek okozta bázishatás mellett a visszaírt értékvesztés és a felszabadított céltartalékok eredményjavító hatásai. A tavalyi év utolsó negyedének vesztesége nagyrészt a bankadót is magába foglaló egyéb nem kamateredmény (–70 milliárd forint), valamint az értékvesztés és kockázati céltartalék (–160 milliárd forint) soraihoz köthető.

16. ÁBRA: SAJÁTTŐKE-ARÁNYOS NYERESÉG (ROE) ÉS ÖSSZETEVŐINEK ALAKULÁSA

Forrás: PSZÁF, Századvég-számítás

A hitelintézeti szektor többi szereplőinek eredménye kedvezőbben alakult. **A fióktelepek a 2011-es évvel ellentétben tavaly alacsony, de pozitív adózott eredménnyel (0,5 milliárd forint) zárták az évet. A szövetkezeti hitelintézetek pedig az előző évi nyereségük dupláját (8,9 milliárd forint) termelték ki 2012-ben,** és a korábbi néhány év eredményeit is sikerült felülmúlniuk.